

Róbert Péter:

ZSIDÓK AZ 1848/49-ES FORRADALOM ÉS SZABADSÁGHARCBAN

Az 1848–49-es forradalom és szabadságharc 148. évfordulójához kapcsolódva érdekes tudományos tanácskozásra került sor 2016. március 8-án a Stefánia Palota Honvéd Kulturális Központban, dr. Simicskó István honvédelmi miniszter védnökségével.

A *Himnusz* elhangzása után dr. Papp Ferenc ezredes, a HM Társadalmi Kapcsolatok Hivatal igazgatója üdvözölte a megjelenteket, majd a zsidóknak az 1848–49-es eseményekben való kiemelkedő részvételéről beszélt, hangsúlyozva, hogy e ténynek nagy szerepe van későbbi egyenjogúsításukban.

Dr. Róbert Péter egyetemi docens tudományos köszöntőjében felhívta a hallgatóság figyelmét arra, hogy március 15-e a magyar zsidóság ünnepe is. Szólt a történelmi előzményekről, a reformkorban megjelenő egyenjogúsítási törekvésekről, a tőlünk nyugatra fekvő országokban már elért eredményekről, a hazai polgárosodásról, amelyhez szükség volt a hazai zsidóságra. Kortársak beszámolóí szerint már a március 15-i pesti demonstrációkban (pl. Táncsics kiszabadításában) is sokan részt vettek közülük. Joggal remélték, hogy az elfogadott reformok az ő egyenjogúsításukat is magukkal hozzák, ám a következő hetekben fájdalmasan kellett csalódnuk. A városi polgárság egyes csoportjai féltek az esetleges versenytől, és hagyták, hogy a csőcselék a zsidókra támadjon, s a nemzetörségbe sem akarták bevenni őket. Szerencsére az első magyar kormány szigorú fellépésével hamar úrrá lett a helyzeten, és megakadályozta a nagyobb vérontást. A bekövetkező harcokban pedig a zsidóknak módjukban volt bizonyítani hűségüket a magyarsághoz. Zsidó katonák tömegei csatlakoztak a honvédséghez. Például Nagykarolyban nemcsak zsidó menetdalt alkottak a nemzetőrök részére, hanem még a Kossuth-nótát is lefordították héberre! Működésük része a magyar történelemnek.

Rosenfeld Dániel Imre, a Magyar Zsidó Szabadságharcosokért Emlékbizottság alapító elnöke bemutatkozása során szólt az immár 10 éves szervezetről, amely minden évben színvonalas megemlékezést és koszorúzást rendez március 15-én. Hagyományörző huszárok és honvédek, ágyúlövés teszi egyre népszerűbbé ünnepségüket. Korábban szabadságharcral foglalkozó konferenciát rendeztek a Bálint Közösségi Házban, de többször megemlékeztek már az 1956-os forradalomról is, és megkoszorúzták a felvidéki Eszterházy János emléktábláját is.

Cser Erzsébet előadóművész zsidó katonaballadát énekelt, majd dr. Solymosi József főlevéltáros „Zsidó honvédtisztek a szabadságharcban” címmel a tisztí rangot elért zsidó honvédek harcát és későbbi sorsát elemezte. Új dolog volt a zsidó tiszték megjelenése a szolgálatban, hiszen még a felvilágosult II. József is csak szekerészként és a tüzéségnél lövegszolgaként tűrt meg zsidó katonát. 1848 tavaszán a nemzetörségbe még nem akarták bevenni őket, de a harctéren bizonyítottak. Bizonyos területeken, pl. egészségügy, gazdasági szervezés és ellátás, hírszerzés, különösen használhatóak voltak, de még a lovasságnál is volt kitüntetett zsidó tiszt.

Sajnos sorsuk ismertetésénél visszatérő mondatként hangzott el: „Világos után büntesként, közkatonaként az osztrák hadseregben szolgált Olaszországban.”

A főlevéltáros néhány pályafutást is ismertetett. Elmondta, hogy egy bizonyos Goldstein hadnagyról mint kiszabadítójáról, és beosztott honvédeiről (Berger és Kohn!) az aradi vér-

tanúk egyike, Leiningen-Westerburg Károly még feleségének írt búcsúlevelében is szépen emlékezett meg.

Dr. Süli Attila őrnagy a nagypolgári Wodiáner család szereplését kutatta a szabadságharcban, amely többek között a Kossuth-bankóval nagyban hozzájárult a küzdelem anyagi alapjainak biztosításához; e tettükért a bukás után meg is szenvedtek. A család férfi tagjai részt vettek a fegyveres küzdelemben is. E család szép példája annak, milyen szerepet töltek be a zsidók a magyar polgári fejlődés megalapozásában.

Prof. dr. Hermann Róbert „Haynau és a zsidó hadisarc” címmel a megtorlás zsidókat különösen sújtó mozzanatairól beszélt. A méltán hírhedt Haynau – akinek beteges zsidógyűlöletét finom pszichológiával elemezte – teljesíthetetlen követelésekkel zaklatta a zsidókat, ezáltal megbüntetve őket közismert kiállásukért a nemzeti ügy mellett. Félelmetes listát követeltek ruhában, felszerelésben a császári csapatok részére, ráadásul 200 lovat ezek elszállítására. Végül pénzben állapodtak meg, a hatalmas összeget később Ferenc József iskoláztatás céljára átengedte a hitközségnek – ebből lett a Rabbiképző Intézet.

Szünet után dr. Szarka Lajos történész Einhorn Ignác (Horn Ede), a szabadságharc krónikása érdekes életéről számolt be. Egyaránt hallottunk vallási újításairól, rabbiként való szolgálatáról, politikai tevékenységéről, arról, hogyan küzdött Klapka seregében, és hogyan kényszerült menekülni Komárom átadása után.

Dr. Róbert Péter Bernstein Béla rabbi és történetíró alakját vázolta fel. Szombathelyi, majd nyíregyházi rabbiként közössége szeretetét és tiszteletét vívta ki, többek között tagja volt a Rabbiképző Intézet „vezérlőbizottságának”. Élete fő műve a magyar zsidók szabadságharc alatti helytállását ismertető monográfia. Előszavát Jókai írta, második kiadása már vészterhes időkben készült. Alapkönyv, ma is nélkülözhetetlen a kutatás számára. Pedagógusként is megállta a helyét, nevelésfilozófiai munkái irányadók voltak korukban, erkölcsi szigorúságuk tiszteletre méltó. Mindig hazafias alapon alkotott, könyvet írt a trianoni igazságtalanság ellen. Tudományos hírneve sem mentette meg: talán sikerült volna Budapestre menekülnie, de ő Auschwitzban osztozott hívei sorsában.

Rosenfeld Dániel Imre kántorjelölt emlékimát mondott a '48-as zsidó hősök emlékére, majd a zsinagógai templomi kürt, a sófár megszólaltatásával fejeződött be a konferencia.

Az emlékezetes, szép és hasznos tanácskozás a *Szózat* hangjai mellett ért véget.